

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ : Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

UN CEGO VOLUNTARI

JUSEP, no t' en vengues en sermons.
—Idò segueix en ses teues y veurás á la llarga lo que 't succeirà. Creus que perque tens quatre doblés y joventut, pots esfondrar castells, anar de las teues, viure còr que vols còr que desitjas, independent, sensa més lley que sa teua voluntad y capritxo. Axò te costará car.

—Ni car ni barato. Disfrut de lo meu. No m' allarg més qu' es llensol, me devertesch ab sos amigs y amigues. Cuatre ballets, colque vegueta...

—Y colque bronca que 't compromet, colque escés que t' enlluerna, colque inconveniència que 't desprestigia y colque desbarat que 't tuda. No vius bé, no parles bé, ni penses bé. Te fas un homo inútil.

—Tira calla, calla, que si t' hagués de escoltar no sortiria d' iglesies y beateries.

—Amb aquest sò l' enterram sempre, y si te mare está amb ánsia cada nit esperanté fins á la mal' hora, que se fastidihi; si ton pare renega y s' enfada, que rebent, y si jermans y germanes se veuen amb un conflicte cada vespre, que aguantin. Ests sa creu de ca teua, no veus ses llágrimas de ta mare, ni ses espines que claves en es còr de ton pare.

—Les tenen perque volen. Jo no fas mal á ningú, ni vuy mal á ningú, y som tan decent y tan digne com es més pintat.

—¡Axí! y pots afagir que no t' han duit á presili, ni t' han hagut de posar cadena ni camia de forsa, pero no digues que no fas mal á ningú.

—Es mentida.

—¡Mentida! ¿Perque has hagut de dexar es llibres després de algunes carabasses ben gonyades á Montisión, perque 't veus sensa carrera, ofici ni benefici? No has hagut de demanar doblés per pegar lo que perdes jugant? Creus que es molt envidiable sa teua fama y s' opinió que la gent ha format de tú? Es día qu' et falti sa sombra protectora de ton pare, ja en parlarém de teu prestiji, y de ses consideracions que ara te guarden.

—Me fas trons de tot y en ses meues m' en vatx. No vuy imposicions de ningú, ni teues. Sa meua

voluntad es libre, fas lo que hem dona la gana, y qui no li agrat que hey posi flocs.

O cordells que á vegades estrenyen y á vegades aufeguen, que encara que costi ser bons, costa molt més esser dolents. No es vè que sa teua voluntat s' estiga sensa lley, no es vè que pugues fe desbarats impunement. Tens un Deu que 't mira, una conciència que protesta, unes entranyes que s' estremordeixen y un ánima que 's mòr. Pories ser bò, honrat, un homo formal y conforme, tenir una vida pacífica, quieta, ordenada, en es teu costat tens es camí, estás á sa vorera, però tú, caparrut, tanques els uis y no veus es fondal, per hon te precipitas.

—Ni los vuy veure. Axò son somis teus y amb ells intentas encadenarme, posarme dins motlos de bronso ó cosit á ses falde de ma mare ó penjat á sa lebita de mon pare. Bona la fariam. Heu sería de veure y de sentir la bèfa dels meus amigs.

—No en digues altre! No vols es motlo de sa verdadera lley y sufrexes sa dels amigs y companys, no vols está penjat des cor de ta mare y t' hi quedas de sa llengo de qui ni t' estima ni te atany. No hi ha pitjó sort ni pitjó cego que es qui ni vol sentir ni vol mirar.

—¡Vet quin' una! Vaja Pep, dexeu anar que es teus sermons, son batra ferro fret.

—Ascoltem un instant més. Hi havia un cego que assegut á sa vorera de un camí demanava llimosna, com tu cego voluntari que tenguent tan aprop es camí des teu dever, te estas mans fentes sensa fe res de bó y demanas de llimosna una alabansa á uns amigs que no son amigs teus ni heu serán may. Se remor que sentí de molta gent el fé tremolar y preguntá alló qu' era, com hó preguntarás tú, es dia que te venga una fitblada d' aquelles que Deu envia á n' els qui no volen cruere á les bones y té que haver d' emplear les males, per ferlos entrar en civera. Aquell cego, cuant vá sabrer qu' el Bon Jesús passava, demaná misericordia y que li doná llum; y tu farias santament si t' en anassis á l' Iglesia, ahon hi ha el Bon Jesús, li demanasses misericordia y que 't donás enteniment; perque si no 'n cobres mes del que tens, ja 'm parlarém d' aquesta barqueta sensa timó, tota croxida y en mans de locos.

MOSSEN XESCH.

HI HA UN DEU (*)

(Llegenda Provençal)

"Jo vaig ser el vertader Teobald de Montagut, Baró de Fort castell. Tu, sies qui sies, que te detenguis devant la meua sepultura, creu en Deu com jo hi he cregut, y pregali per mi.,,

I

NOBLES aventurers, que vestits de fort y coalcant trescau el mon, sens més patrimoni qu'el vostro claríssim nom y la vostra empresa, cercant honra y gloria en la profesió de les armes: si travessant aquesta vall vos ha sorprés la nit tempestuosa y heu pres refugi dins lo monastèri enrunat d'aquesta fondalada, ascoltaumê.

Pastorêts que pexiu les ovelles per pujols y planures: si conduintles á abeurar al torrent que se revinclá ab ses aigües saltants per dins aquesta vall, en lo rigor de l'estiuada abrasadora, haveu trobat ombra y repòs sota les arcades ja croxides y enxerxades d'herbey, ascoltaumê.

Jovensanes dels vehins llogarêts, que crexeu ditxoses cual lliris boscans, á redòs de la vostra humildat y modestia: si en bon matí de la diada de vostro Sant Patró, baixant á n'esta vall á cullir murta ò margaridoyes pera guarnir son retaulo, vençent la temor, heu entrat dins lo claustre revoltat de tombes y jascintos blaus, ascoltaumê.

Tú, noble cavaller tal volta enlluernat p'el llamp; tú, pastorêt cremat p'el sol; y tú, donçella roada per les llágrimes del auba: tots haureu vist en aquest sant lloch, una tomba humil, ab sa creu de fust caiguda de sa pedra rònega, cual inscripció he prês per tema de mon cant; puis, sota sa llosa jahuen en pau los ossos del derrer Baró de Fort-castell, del qui vaig á contarvos l'història.

II

La noble comtesa de Montagut, abans de posar en el mon son primogènit, tengué un somni terrible que fou tal volta un misteriós avís de Deu. Somiá que de ses entranyes n'exia una monstruosa serp qu'es revinclava siulant y pegant fúes per dins s'herba, amagantse després dins un batzer.

—¡Allá está!—Cridava la comtesa, desvariant... y senyalava un batzer á sos sirvents; y quant aquests hi arribavan, n'exia una coloma blanca volant de cap al cèl: la serp no hi era.

En Teobald nasqué, morint sa mare. Y anys després, son pare, baró de Fort-castell, acabá també sa vida lluytant cuantra els inimichs de Deu. De llavors ensá la jovintut d'En Teobald sols á un fibló fou comparable; deixava regaróns de llágrimes y sanch per tot allá ahont passava.

Desafiava sos companys, penjaba els seus aloguers, perseguia les donçelles, assotava als monjos, y en ses fletomies y juraments no respectava cap Sant, ni deixava cosa sagrada sens malehir.

Un día plujós que sortí á cassar, feu prendre acobro dins el monastir d'un llogarêt de son domini, no sols á sos patjes deshonestos ab sos falcóns, y als arquers sens ánima, sino també als seus cans y cavalls, mentres el sacerdot alsava l'Hostia. Vejent el monjo aquella sacrilega profanació, lo conjurá pera que partís en romiatje de cap á Roma á implorar del Sant Pare l'absolució de son escandalós sacrilègi.

—¡Deixêm estar en pau, vey loco!—li respongué,—sinó me divertiré un instant afuantê els

meus cans com á un singlar, ja que no he topat cap pessa á sa cassada d'avuy.

—Farás lo que voldrás;—replicá el sacerdot,—però ten present que hi ha un Deu castigador, que si me fás morir borraré del llibre de les culpes lo meu nom, per inscriurerhi el teu y ferté expiá tos pecats.

—¡Un Deu castigador!—esclamá el cínich baró, esclatantse de riure,—¡jo no hi créch; y per derté 'n una prova vaig á fer lo que t'he dit, puis encare que no m'agrad de fer oració, solêg cumplir les meues paraules. ¡Ramón! ¡Geralt! ¡Andreu! Acabussauli totes les guardes de cans; daume la llansa, inflau les cornetes de cassa y agafaume aquest imbècil encare que s'enfil dalt els retaulos ò s'amag devall els altars!.....

Els patjes duptaren un moment y esperant que son mal senyor los repetís ses ordres, comensaren á desencollar els cans de prèsa que xordavan lladrant dins aquell temple.

Ja 'l baró havia armat sa ballesta ab satánich intent, y el venerable sacerdot alsant sos ulls al cel, dirigia á Deu ses pregáries preparantse á morir tranquilament,.... quant s'ohí un gran avallot y cridadissa part de fora del temple, ab sons de trompes avisant qu'havian uyat cassa.—¡Al singlar! al singlar! per dins la garriga, de cap á la muntanya!.....

El sorprés baró sortí depressa y darrera ell sos patjes, cans y cavalls buydant el Santuari.—¿Per hont fuig? preguntava saltant a cavall tot llest y falaguer sens posar peu á estrep.

—Dret á n'aquell pujol li respongueren. Y ell enfonsá els esperóns de son calsat de cuyro dins les costelles del cavall qui va partí escapat devant els altres.

Els habitants del llogaret, que foren els primers en dar lo crit d'alarma, amagantse dins les cases per deixar pás lliure al porch singlar, desde ses finestres quant veren desapareixer l'infernall maynada, concirosos feren la senyal de la creu sobre sos fronts.

III

En Teobald havia pres molta ventatje als seus acompanyants. Son cavall corredor dexava enrera al vent; y de tan prop seguia la fera, que per tres pichs havia amollada la brilla sobre el coll del cavall y apuntat la ballesta per desapararlhi. Pero la garriga era tan ufana y sens clarures, que á cada halê perdía de vista al perseguit singlar.

Axi va corre hores encalsantlo per entre penyos y ravells, coscoys y batserá. No 'l detengué lo riu amb lo codolar que li serveix de llit; ni 'l bosch d'allá d'allá ab son entrunyellat brancatje y revinclat relum; pero á cada instant que creya aturar la pessa fugitiva, un salt y un altre salt mes perllongat la hi feya desapareixer. Al cap darrer, va estirar l'arch y volá la satjeta, clavantse en lo llom del animal sauvatje que, rendit decansament, llansá un grunyit esborronador, pero sens aturarse.

—¡Mort! crida 'l Baró, tot satisfet; en vá segueix son curs; el regaró de sang que dexa, mos conduirà al siti ahont prest caurá estés.

Y tot seguit alsant sa trompa fé retunyar la senyal de victoria, que servis de senya als seus sirvents. Son cavall aglassat tot tremolava; per sos orenells exia sang y sabonera; testenetjá un instant y caygué en sêch, mort de fatiga... ¡Justament quant son senyor anava á prende possessori del singlar vensut!

(*) Traducció lliure de G. A. Becquer.

Pintar la còlera del baró seria impossible y repetir ses flectomies seria escandalós. En vá cridá, esgargamellantse; en lloch de contestarli el seus sirvents, li responia l'eco d'aquelles soledats. Llavors, desesperat, comensá á arrencarse sos cabeyes.—Lo seguiré á peu fins á rebentarme!—esclamá á la fi, armant sa ballesta y comensant á correr; però en aquell instant sentí renou su derrera ell. S'obrí el brancam espès, y es presentá un patje ab un cavall més negre que la nit.

—Del cèl me vé.—Digué el Baró, saltantli demunt. El patje qu'era magre y aprimat, color de cèra com la mort, li presentá la brilla sonrient d'una manera estranya. El cavall eguiná ab tal forsa qu'extramordí el bosch; pegá un bot que s'alsá trê canes d'entèrra, y l'ayre comensá á siular dins les orelles del Baró així com una passetja fá bronzir la pedra. Havía partit escapat, tan furiós, que Teobald per por de caure hagué d'aferrarsê ab sa cabeyera aclucant els ulls, y sens esperonarlo corria més y més tot desbocat.

¿Quin temps vá correr sense sebrer per hont, escarrinxant sa cara y sos vestits les rames y branquim del bosch? Ningú heu sab.

Cuant recobrá l'eyma escampá s'esglayada vista el seu entorn, es trobá molt allunyat de Montagut, dins uns paratjes per ell del tot estranys. Y son cavall corria encara, sens detenirse, mentres arbres, roques y castells passavan per sos costats coma exalacions. Nous llungedás s'obrían devant ell, y uns altres horizons, més y més desconeguts.

Valls embarassades p'els penyals cayguts de dalt els cims; hortes encatifades de verdura voltant les eucaries; deshèrts sens terme ahont bullían ses arenes calcinades; inmensos soledats, regions de nèus etèrnes, ahont ses altures gegantines semblavan blanchs fantasmes qu'alsassin sos braços per agafarlo p'els cabells quant ell passava. Fins y tant que embolicat dins una fosca boira, deixá de sentir les petjades del cavall.

M. GAYÁ BAUZÁ, PVRE.

(Acabaré.)

¡PATRIA!...

¡Deu meu! ¿Y aixó es el poble que, en desastroses guèrres,
No fá dos anys encara, que, Just, heu castigat;
Ahont ha perdudes totes ses possessions inmenses?
Per qui doscents mil homos han derramat sa sang?

Lo noble sacrifici que en aras de la Patria,
Los pobres consumaren, ab generós amor,
De que nos aprofita? ¡Desventurada Espanya!
Los fills que t'estimaven ¿ahon son? ¿moriren tots?

Cuant plora contristada, ningú 's recorda d'ella!...
Assedegats, van locos cercant divertiments;
Y en plèrs de la materia, en balls y órgiques festes,
El carnaval los dona la fruita de son temps.

¡Indignes! Quant Espanya gemega en l'agonia,
Desgovernada y presa d'ineptes ò traidors,
Tan sols correu derrera del mon les falses ditxes?
¡A demunt voltros caiga la Patria maldició!....

Per sort, bons fills qu'estiman á Espanya encara 'n quedan;
Miraulos, dins l'iglesia, postrats devant l'altar....
Confíem: mentres hi haji qui humil pregui per ella,
Nos tra única esperansa, la Fè la salvará!

M. F.

NOTICIES HISTÓRIQUES

VII

Any 1700.—Dia 20 de Febré.—En el convent de Santa Catalina de Sena de Palma, passá á millor vida, la V. Sor Ayna Maria del Santíssim Sacrament, natural de Valldemossa, la cual desde s'infancia doná proves clares de santedat. Dejunava tres dies cada setmana á pá y aygo; mortificava son innocent còs ab un áspre cilici y evitava tota comunicació ab persona de diferent sexo; de modo, que quant entrá en la religió dominicana, pogué servir de modelo á totes ses germanes, les quals molt poch temps després, l'elegiren mestra de novicies; poguent aquestes dar fê de les moltes y grans maravelles qu'obrâ el Senyor per medi de la seua sirventa y de lo qu'expositava els autors místichs.

Els comentaris als *Cántichs d'amor del B. Ramón Lull*, cual llibre va ser estampat, ab sa biografia, son prova dels seus grans é inspirats coneixements.

Sens dupte aquesta venerable es la Beata Margarita de Alacoque mallorquina, per sa devoció maravellosa al Sagrat Cor.

Já qu'avuy se preocupan els devots sancellés de sa venerable Tia Xiroya. ¿Perquè els valldemossins no 's recordan de Sor Ayna del Santíssim?

A lo manco, podria ferse una nova edició de la citada obra.

VIII

Any 1507.—Dia 24 de Febré.—En la ciutat d'Alcudia tengué lloch el prodigiós miracle obrat per Deu nostro Senyor, en una figura de Cristo crucificat, que se venera en la Iglesia parroquial de dit poble, la cual duita ab processó de rogativa per falta d'aigo á la cova soterrani de S. Martí, suá sang y aigo per tot el camí, seguint per espay d'algun días, de lo cual n'axicaren acte ab debuda forma tant l'autoritat civil com l'eclésiastica ordinaria de la diócesis.

IX

Any 1844.—Dia 27 de Febré.—L'invenció del cós de Sant Urbá, que doná gloriosament la sang per la fé de Cristo. De les rellíquies deson cós juntament ab una botella, deposit de la seua sang preciosa, ne féu donatiu el Papa Gregori XVI á D. Gabriel Ribas Prevere mallorquí, el cual desitxós d'enriquir ab tal tresor la seua patria, las trasladá á Palma, custodiantles en un principi en la capella de son Mar, y després foren trasportades á n'el llogueret d'Es Capdellá ahont son venerades en gran devoció per els habitants d'aquells nobles circunvesins, dedicantli cad'any una molt lluida festa.

LA MÁSCARA

(ETIMOLOGÍA DE ESTA PALABRA)

Máscara es un sustantivo
Compuesto de *más* y *cara*;
Así que, al que tiene poca,
O no tiene casi nada,
Es tan sólo á quien conviene
Hacer uso de la máscara.
Por lo mismo aquellos bailes
Que de «máscaras» se llaman,
Deben constar solamente
De personas descaradas.

SETMANA FRITA Y AB ESCABETXO

¿Aquí qué passa?

Aquí, entre noltros, passa molta *moneda falsa*.

Es sentit moral que sol ser es *termómetro* ahont s' hi marquen es graus de calor de s' ánima, está tan espenyat, que ni *columna* ni *cubeta* li queda; y sent es cò es fogó des sentiments, y estant aquests apagats per falta de carbó dins aquell, resulta una fredó tant y tant gróssa que s' esperit, lo únich noble de s' homo, está més fret que sa neu... y ¿que 's pot esperá d' un còr atrofiat? sa falsedat en tots els ordes, s' *idolatria*, sa falsa pietat, s' *explotació* sobre el germá prohisme, sa falta de carácter, s' infirmitat d' ideás, sa doble intenció, es *medro* á tota còsta, s' hipocresía refinada, es goig material y altres mil y cincents defectes tant comuns á s' actual societat.

Falsa comensa per esser, generalment parlant, s' educació qu' els pares donan als seus infants ensenyanlós no més es mèdis de procurarsè la vida purament corporal, prescindint de tot allò que ennobleix s' esperit y lo fa digne del goig de sa verdadera vida; falsa, á voltes, es sa devoció anant per ecsemple, á ajonoyarsè als peus d' una imatge, demanat á s' imatge mateixa y no á qui aquesta representa, favors y remeys; falsa es sa pietat de aquelles *polles y mamays* (y algún *papay* també) que no passen cap divenres, valdement plogui, sens aná á visita al *Sant que fá casa*, y á *renglón seguído*, y com á consecuencia del fervor amb que li han demanat un *novio maco y rich*, posan es *mèdis* sent una volteta p' es *xibiu* des *Born* per á veure si hi ha qualche *tort enviscat* que s' *aboni á sa torsuda de coll*; y aquests, *tanpiadosos*, si á ma ve, no ferán genúslecció devant es *Sagrari* ni reserán un *pare nostro* al *Santíssim*, si *está patent* Efecte de sa fredó de cor es aquest afany de certs industrials y cap de colla en omplirsè es bossot explotant sa subó del pobre manestral á qui solen pagá en *calderilla* incloguent un parey de *moneots* falsos dins cada *cartuxo*, después de ferlós trabayá als pobrets en diumenje y tot, perque sa *demanda de género* ho demana; y de aquí ve aquesta falta de caracter en los subordinats que talment pareixan xotets de cordeta, y de aquí naix aquella *doble intenció* en los *exportadors* creguent veure un inimich (y heu es en efecte) en cada un dels *subordinats*; però es *medro* personal está per demunt aquestes *cusetes*. De aquesta falta de caracte es fia llegítima sa *hipocresía* que fa que, segons ses circumstancies, es *servidor* se presenti devant el *orient*, per allò de no deixa escapá ploma, á lo *intus Nero foris Cato* (*ojos de beato y uñas de gato*) y per diró en mallorquí: á lo llop vestit ab pell d' oveya.

A tal embrutiment s' ha arribat, per falta de creéncies relligioses, que estam de plé dins es reinat epicúreo: ¡manjèm y beguem que demá morirèm! ¡Deu mos ampar!

Notes de sa meua cartera: Dos incendis; un á Manacó y s' altra á Pollensa. Vega de republicans en conmemoració del XXVII aniversari de sa venguda temporal de aquesta forma de Govern (tan dolenta com sa des turnants á s' olla des presupuesto) á Espanya. Hey hagué *sermons*.—Un nin d' Algaida que jugava ab un' arma de foch, se la despará y sa matá.—Explosió d' un cartutxo de dinamit-ta á una casa foravilana de Manacó Mitx edifici aná abaix. ¡Encara hi ha *cafres* á Mallorca!—Una pareya del *bou* agafá un *cap d' olla* que pesava més de cinquanta quintás. A Barcelona en feren festa, con en fan de casi tot es peix mallorquí.—El *Sant Sebastiá*, barco de sa matrícula de Barcelona, vengué á *vararsè* devés es *Moliná* Lo cual es objecte de molts de comentaris.

Sa trompeta d' en Moll: Se fa avinent á n' es públich que 'n *Lepeé funerario* ha tocat soletes. Mallorca té un inimich menos de ses seues creéncies tradicionals. Bon vent ¡y que Deu li toqui el còr!

TOMÁS D' ETS AMBUYS.

PENSAMENT

De totes cuantes doctrines
puga acceptá 'l jornalèr,
no n' hi ha cap com la que ensenyan
lo trabay, la ciencia..... ¡y Deu!....

G.

CREPELLS Y DOLCETES

La nostra veu alsam avuy y voldriam que moguéis els còrs de tots els bons catòlics en favor dels pobrets vells y velles jermans nostros alojats en lo benèfich establiment sostengut y servit per les virtuosíssimes *Hermanitas*.

¡Una cincuentena n' hi havia d' aquells desgraciats que jeyen víctimes de la epidèmia reynant, y no per això aquelles incansables dones han dextat d' assistirlos, sens cuidar-se d' elles mateixes, algunes també acomeses!

Naturalment no podian sortir á captar almoyna com de costum. Però la Providència, representada p' els bons mallorquins caritatius, es de esperar qu' acudirá á socorrer ses extraordinaries necessitats. Deu heu fassi.

ENTRETENIMENTS

(Solucions á lo des número passat)

JEROGLIFICH.—Com més llenya més foch.

ENDEVINAYA. —Jo no som tan innocent

que això no puga explicá.

Aquest animal se fá

per dins el fons de la má,

y qui 'l vol sentir *crídá*

per baix li ha de dar vent.

UN CORN.

SEMBLANSES

¿En qué s' assembla s' escabexxo d' En Tomás d' ets Embuyts y una pessa de música?

¿En que s' assemblan MALLORCA DOMINICAL y es Salón de sessions de s' Ajuntament de Palma?

UN MUSICH.

JEROGLIFICH

I Diumenge

KEV OLI A

I

C

JOCH DE SÍLABES

⋮ | ⋮ | ⋮ |

Sustituir aquests punts ab lletres de modo que cada retxa lletgida horizontal y verticalment digan; sa 1.ª un equivalent d' ambuy; sa 2.ª lo qu' es sa claraboya major de la Seu, y sa 3.ª lo que tenen es convents de monjes.

SOBRE LOGOGRIFICH

A D. Ramón Micol

Call.

Amb aquestes lletres compondre es nom d' una...

S. ELVIRO MÁS.

ENDEVINAYA

¿Quín es el llinatge que lletgit al revés diu igual qu' antes?

UN PAGÉS.

(Ses solucions en es número próxim.)